

CLAUDIA ANNETTE MEIER: Heinrich Ringerink und sein Kreis. Eine Flensburger Bildschnitzerwerkstatt um 1600. Schriften der Gesellschaft für Flensburger Stadtgeschichte E. V. nr. 34. Flensburg, 1984. 308 s. 107 ill.

Det er med stor glæde og lidt ærgrelse at man afslutter læsningen af Claudia Annette Meiers disputats. Glæden vil deles af alle andre læsere, ærgrelsen står måske for min egen regning. Det er en sober og meget grundig og dermed uundgåeligt grundlæggende undersøgelse af dette flensborgværksted o. 1600. Formodentlig alt relevant materiale om Ringerink selv og hans arbejder er bearbejdet og overskueligt fremlagt: orgeludsmykningen i Flensborg St. Nikolai, prædikestole, altre, epitafier, døbefonte, møbler. Med et citat fra vores kulturminister fra 1984 kan man om dette traditionelt-videnskabelige arbejde kun sige: »sådan!«.

Denne disputats' særlige betydning kan ses på baggrund af den almindelige forsømmelse af 15-1600-tallets træskærerarbejder som præger i hvert fald dansk forskningstradition. Vore kalkmalerier er genstand for en stor og frugtbar forskning der udmønter sig i omfattende registreringer og udgivelser (jfr. ovenfor, s. 162 og 193), hvorimod de efterreformatoriske billedsnidere og -magere uglese. Claudia Annette Meiers bog om Ringerink bør bryde banen for flere forskningsforsøg i disse discipliner.

Min personlige glæde ved denne bog ligger mest i de desværre for få generelle oplysninger om kunsthåndværkerproduktionen. I afsnittet »Das Amt der Schnitker« s. 15ff. kommer forfatteren kort ind på tidens – naturligt mangelfulde – kunstdefinitioner: »Neben künstlerisches Können tritt die Unabhängigkeit vom Material, der Bildschnitzer ist gleichzeitig Bildhauer. Wie in dem Wort »Bilden« im Sinne von Bild, Abbild, Figur festgelegt, nimmt die figürliche Darstellung in seinen Werken zentrale Bedeutung ein«.

I visse skråer forordnes det at læretiden for billedskæreren er seks år i modsætning til de sædvanlige tre år. Heri ligger måske skjult en »materiel« kunstopfattelse som forfatteren med sin store viden givetvis kunne have skrevet mere om. På samme måde påviser Claudia Annette Meier utallige gange den nederlandske »reproduktionskunst«s betydning for nordtyske kunstprodukter på Ringerinks tid. Dette er ikke ny viden, men det er grundigt dokumenteret. Den åndelige/ideologiske betydning af denne kopi- og transformationskunst berøres desværre ikke.

Disse og andre tilsvarende væsentlige – mere almene – spørgsmål antydes for så vidt de har med Ringerink at gøre, men de er netop ikke knyttet til enkeltværksteder og derfor føler man et stort savn midt i glæden.

Axel Bolvig

Landbruget og landbrugskrisen 1818-28. Landbohistorisk Tidsskrift. Bol og By, 2. række, bind 6. Kbh., Landbohistorisk Selskab, 1984. 214 s. 74 kr.

Det sjette og sidste bind i tidsskriftets temarække handler for fire artiklers vedkommende om landbrugskrisen 1818-28, én beskæftiger sig med bondevennerne og fæstespørgsmålet, mens den sidste falder uden for emnet ved at beskæftige sig med godsdrift på Fyn i 1600-tallet.